

BLENDOW

LEXNOVA

LEXNOVA NYHETER

Hovrätten: Tingsrätten bröt mot Europakonventionen inför beslut om förvaltare

Publicerad

17 JAN 2024

Det ideella skadeståndet höjs för den man som felaktigt ställts under förvaltarskap sedan Ångermanlands tingsrätts handläggning brutit mot Europakonventionen. Hovrätten går längre än tingsrätten och anser att åtgärder borde ha vidtagits för att ytterligare utreda behovet av ett interimistiskt beslut.

Det var i december 2018 som den då 80-årige mannen plötsligt inte kunde ta ut pengar från bankomaten eftersom hans kort och konton hade spärrats. Förklaringen visade sig vara att en domstol, utan hans vetskap, hade ställt honom under förvaltarskap.

Förvaltarskap - som historiskt sett har kallats för "omyndigförklaring" - innebär att en person förlorar sin juridiska beslutsförmåga och kontrollen över sin egendom. Förvaltarskap får anordnas om någon på grund av sjukdom eller liknande förhållande behöver hjälp med att tillvarata sina rättigheter, förvalta sin egendom eller på annat sätt bevaka sina intressen.

Eftersom ett beslut om förvaltarskap är mycket ingripande för den enskilde ska det alltid fattas av domstol och först efter att personen själv har fått möjlighet att yttra sig i frågan. Domstolen har också en långtgående skyldighet att inhämta medicinsk utredning som klarlägger personens behov av förvaltare.

Men i 80-åringens fall beslutade domstolen att ställa honom under förvaltarskap utan att han fick någon information om att frågan hade väckts och utan att det fanns någon utförlig medicinsk utredning som bedömde hans behov av förvaltare.

Omedelbart efter att domstolen hade beslutat att ställa mannen under förvaltarskap tog förvaltaren kontroll över hans ekonomi. Mot hans vilja inledde förvaltaren sedan försäljningar av bland annat bostads- och skogsfastigheter samt ett flertal entreprenadmaskiner.

Ett år senare ansökte mannen själv om att förvaltarskapet skulle upphöra. Det gjordes då en utförlig

medicinsk utredning som visade att han aldrig haft något behov av förvaltare. Domstolen tvingades då att riva upp sitt tidigare beslut om förvaltarskap.

Med hjälp av Centrum för rättvisa stämde mannen staten och begärde skadestånd för bristerna i domstolens handläggning och för att han felaktigt ställts under förvaltarskap under cirka ett års tid.

Staten har erkänt att den bristfälliga medicinska utredningen som förelåg inför det slutliga beslutet innebär att Ångermanlands tingsrätts handläggning utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. Staten har också medgett att utge ersättning med 52 994 kronor varav 40 000 kronor avser ideell skada och 12 994 kronor avser ren förmögenhetsskada.

Mellan parterna råder därmed endast tvist om beloppet avseende ideell skada. Tingsrätten behövde dock ta ställning till om Ångermanlands tingsrätts handläggning brustit även i de avseenden som staten inte erkänt.

Stockholms tingsrätt ansåg att redan avsaknaden av förordnande av rättegångsbiträde före det intermistiska beslutet utgör en brist i Ångermanlands tingsrätts handläggning.

Tingsrätten ansåg vidare att Ångermanlands tingsrätts beslutsmotivering - även med beaktande av att det rört sig om ett intermistiskt beslut - utgjort en klar brist i handläggningen.

Ångermanlands tingsrätts skäl till det slutliga beslutet är, enligt Stockholms tingsrätt, mycket kortfattade varför även detta utgjort en klar brist i handläggningen.

Tingsrätten sammanfattade: ”Det har rört sig om tydliga avvikelser från de krav som uppställs enligt svensk rätt. Bristerna har avsett väsentliga rättssäkerhetsgarantier som rätten att få yttra sig före beslut, rätten att få ett rättegångsbiträde förordnat för sig och rätten till motiverade beslutsskäl. Sammantaget anser tingsrätten att Ångermanlands tingsrätts handläggning även i dessa delar utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen”.

Med hänsyn till att det varit fråga om allvarliga överträdelser av artikel 8 som lett till att 80-åringen oriktigt stått under förvaltarskap under ett års tid ansåg tingsrätten att beloppet för ideell skada bör bestämmas till 60 000 kronor.

80-åringen har i Svea hovrätt gjort gällande att handläggningen av ärendet om anordnande av förvaltarskap har haft brister som, utöver det som staten numera har godtagit, har bestått i att Ångermanlands tingsrätt inte utrett behovet av ett interimistiskt beslut och dessutom saknat tillräcklig utredning om hans hälsotillstånd när den meddelade sitt interimistiska beslut.

Hovrätten konstaterar att Överförmyndarens begäran om ett interimistiskt beslut förefaller ha grundat sig på bedömningen att mannen behövde hjälp med vårdplanering och korttidsboende.

Det är därför av betydelse att den enskilde, även om han eller hon har förvaltare, i allmänhet själv bör få bestämma i sådana frågor (se prop. 1987/88:124 s. 172). I det här fallet hade 80-åringens förmåga att uttrycka en uppfattning och han var inte intresserad av någon hjälp, vilket framgick av ansökan om förvaltare. Enligt hovrättens mening borde Ångermanlands tingsrätt därför ha vidtagit åtgärder för att ytterligare utreda behovet av ett interimistiskt beslut. Att domstolen inte gjorde det utgör en brist i handläggningen.

I ansökan om anordnande av förvaltarskap hänvisade överförmyndaren till vissa bifogade handlingar. I handlingarna fanns i och för sig en del oroande uppgifter om mannens hälsotillstånd. Dessa uppgifter

härörde i huvudsak från andra personer än personal inom vården. Även om det är naturligt att utredningen är mindre omfattande och robust vid ett interimistiskt än ett slutligt beslut, anser hovrätten att Ångermanlands tingsrätt saknade tillräcklig utredning om 80-åringens hälsotillstånd när den fattade sitt interimistiska beslut. Domstolens handläggning brast därför även i detta avseende.

De ytterligare brister som hovrätten bedömer har funnits i handläggningen är så allvarliga att handläggningen även i dessa delar har utgjort en överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen.

Hovrätten konstaterar i fråga om skadeståndet, i likhet med tingsrätten, att det har varit fråga om en allvarlig överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen som har resulterat i att 80-åringen felaktigt har haft förvaltare i drygt ett år. Enligt hovrättens uppfattning är överträdelsen inte så allvarlig att ersättningen för den ideella skadan kan bestämmas till ett lika stort belopp som tidigare dömdes ut vid de mycket allvarliga brott som nämns i förarbetena.

Ersättningen bör dock med hänsyn till kränkningens allvar sättas högre än vad tingsrätten har gjort och bestämmas till 80 000 kronor. Eftersom staten dessutom ska betala skadestånd till mannen med 12 994 kronor för ren förmögenhetsskada, ska tingsrättens dom ändras på det sättet att staten ska åläggas att till honom betala 92 994 kronor.

Mikael Kindbom

Instans: Hovrätterna

Rättsområden: [Mänskliga rättigheter](#), [Skadeståndsrätt](#), [Europakonventionen](#), [Övrig familjerätt](#), [Förvaltningsrätt](#), [God man och förvaltare](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skraddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter